

Gümnaasium

A. H. Tammsaare „Põrgupõhja uus Vanapagan“ põhjal

DIALOOG

“Vanapagan ja Peetrus”

Muusika (vihm, äike).

Saal pimedaks.

Lavale tuleb Vanapagan – uurib, otsib, siis koputab: algul tasa, siis valjemini. Lõpuks, kui keegi ei ilmu, hakkab kõigest jõust taguma – taustaks kõuemüürin. Nüüd ilmub Peetrus, näeb Vanapaganat.

PEETRUS (asjalikult, nagu Vanapagan oleks talle võõras)): Mis teie soovite?

VANAPAGAN: Mis ajast saadik sa mind enam ei tunne, et teietad?

PEETRUS: Täna saadik enam mitte. (Tahab ära minna.)

VANAPAGAN: Pea nüüd ikka, Peetrus, täna on hingedepäev. Aga hingi pole saadetud. Kuigi mul on leping. (Näitab.)

PEETRUS: See ei maksa enam.

VANAPAGAN: Kuis nii ei maksa enam? Ta on ju kahe poolt alla kirjutatud, üksi ei saa ometi niisugust lepingut muuta. Kallis sõber Peetrus, mis toimub?

PEETRUS: Meie ei ole enam teie sõber.... (Tahab ära minna.)

VANAPAGAN: Aga kord olite ja selle sõpruse nimel räägigi, mis toimub. Miks ma hingi ei saa?

PEETRUS (vaatab kahtlevalt ringi): No vaata, meil ei ole luba sulle enam hingi anda.

VANAPAGAN: Miks? Siiani ju oli.

PEETRUS: Kaebused tulid Jumalale. Sina ei oskavat enam Põrgut juhtida, sest sul polevat kaasaegset haridust. Tead vaid elutarkusi, aga seda, mis koolis käinud inimese patuseks teeb, ei tea. Ja sa ei tea ka seda, miks haritud inimene pattu teeb. Miks inimene elus tihti õpitu unustab või ei soovi seda kasutada? Inimesed ütlevad, et hariduse läbi õndsaks ei saa. Mis on selle põhjuseks? Ja kui põhjuseid ei tea, siis patuseks kedagi tembeldada ei saa. Ja sinul pole õigust praegu Põrgut juhtida ega hingi nõuda.

VANAPAGAN: Kuidas pole? Kõige kõrgem ise andis mulle paberi (näitab seda). Kas see siis enam ei loe.

PEETRUS: Ei loe jah.

VANAPAGAN: Aga mis ma siis tegema pean, et hingi saada?

PEETRUS: Sa pead inimesena maa peale minema ja õppides hariduse saama ning seeläbi õndsaks saama. Praegu inimesed ütlevad, et õppides ei saa õndsaks, saavat ainult raha ja võimu läbi. Taevas seda ei usu, aga patuseks seda inimest ka pidada ei saa, kes ainult raha ja võimuga seotud, sest keegi ei tea ju, mis see õppimine praegu on. On see hea või halb. Seepärast sa hingi ei saagi, et Paradiisis keegi ei oskagi täpselt öelda, mis on see patt, mille pärast Põrgu saata.

VANAPAGAN: Ja mina pean siis Maa peale minema haridust saama. Aga kuidas?

PEETRUS: Sa pead kooli minema.

VANAPAGAN: Nalja teed. Minu vanuses.

PEETRUS: Ei tee. Sul ju pole kooliharidust. Sa ju ei tea, mida seal õpetatakse. Sa pead kohe esimesest klassist alustama ja kaheteistkümnendasse välja jõudma. Siis saad teada, kas kool annab inimestele tarkuse, kuidas valikuid teha. Ja ega asi sellega piirdu. Siis pead sa veel õppima neid tarkusi igapäevaelus kasutama. Järelikult minema ülikooli, saama ameti ja ka sellel alal töötama.

VANAPAGAN: Aga kelleks ma siis hakkan – ärimeheks, töösturiks, tööliseks, diplomaadiks, teadlaseks, kirjanikuks, poliitikuks või vaimulikuks? Kellena saab tänapäeval kõige kergemini õndsaks?

PEETRUS: Raske öelda. Aga seda ma tean, et sinu eesmärk pole saada kergemini õndsaks, vaid ikka valida see kõige raskem amet. Selline amet, kus sa oma tarkust vaid endale ei hoia, vaid teistele jagad, kuid samas midagi vastu ei nõua. Sa pead õpetajaks hakkama.

VANAPAGAN: Õpetajaks!

PEETRUS: Jah, sa pead tõestama, et haridus teeb õndsaks, et andmisrõõm on kõige suurem rõõm. Sa pead rajama kooli, milles õpetad õigeid asju. Ning see kool peab ka pärast sind püsima jääma, kui sa Põrgusse tagasi tuled ja oma oskusi siin kasutama hakkad. Siis saad sa uue lepingu Jumalalt ning võid ka hingi saada.

VANAPAGAN: Hea siis küll. Alustan esimesest klassist, eks pärast näe, mis edasi saab.

PEETRUS: Pea ainult meeles, et sa lahkud maa pealt õndsalt, või sa ei saa enam ainustki hinge. Ja mitte ainult sina, vaid ka meie taevas. (Lahkub.)

VANAPAGAN: Pean meeles, et mul on kõik kaalul. Mis nad küll kõik välja mõtlevad? Vanapagan kooli. Ah, rasked ajad, rasked ajad (Lahkub.)

LÕPP.